

DEN NORSKE FORMUESSKATTEN: SKATTENS VIRKNINGER PÅ SMÅ OG MELLOMSTORE BEDRIFTER

av Mari Sakkestad og Kristina Kjetland Skarsgaard, master i økonomisk styring og finansiell økonomi fra NHH, 2013

Formuesskatten er et omdiskutert tema, med mange ulike aspekter. Et sentralt argument mot formuesskatten har vært at den tapper bedrifter for kapital. Det påstås at eierne må hente ut ekstra utbytte for å betale skatten og at dette i mange tilfeller fører til likviditetsutfordringer. Vi har gjennomført en studie av over 70.000 små og mellomstore norske bedrifter og deres hovedeiere. Vår studie viser at formuesskatten er en treffsikker skatt og at eiernes formuesskatt ikke skaper problemer for bedriftene. Bedrifter der hovedeier betaler formuesskatt er vesentlig mer solide og har bedre likviditet enn bedrifter hvor hovedeier ikke betaler formuesskatt. Vi finner dermed ikke grunnlag for å påstå at formuesskatten tapper bedriftene for kapital på en måte som hemmer verdiskapingen i norsk næringsliv.

I 2012 ble formuesskattens virkninger på bedrifter analysert i rapporten «Privat eierskapsberetning», utarbeidet av Menon Business Economics på oppdrag fra NHO og Rederiforbundet. I en kronikk i Aftenposten 18. februar 2013 skriver Leo A. Grünfeld i Menon Business Economics:

«Våre analyser viser at i 11 prosent av alle norske bedrifter er den delen av eierens formuesskatt som kan knyttes til bedriftene høyere enn overskuddet i samme bedrift. I alle disse virksomhetene vil man oppleve formuesskatten som høyst problematisk. For hvordan skal de kunne finansiere nye investeringer? Litt i underkant av to prosent av alle bedrifter i Norge har valgt å tømme selskapet for kapital for å betjene eierens formuesskatt. Det betyr at de tar ut mer i utbytte enn selskapets overskudd.»

Basert på faktiske lignings- og regnskapstall hentet fra Skatteetaten har vi i vår studie analysert formuesskattens virkninger på små og mellomstore bedrifter, nærmere bestemt likviditetssituasjonen i bedrifter som utløser formuesskatt for eierne.

Datasettet åpnet for å koble sammen eier og bedrift slik at vi kunne skille ut formuesskatt knyttet til eierskap i bedrift og eventuelt annen formuesskatt. I studien inngår alle norske, ikke-børsnoterte aksjeselskap med færre enn 200 ansatte hvor en personlig hovedeier hadde en eierandel på minst 50 prosent. Mor- og holdingselskaper er holdt utenfor da deres årsresultater påvirkes av konsernbidrag og utbytter og ikke nødvendigvis reflekterer en avkastning på den ligningsmessige verdien. Dette medfører trolig en viss overrepresentasjon av små selskaper, men det er i utgangspunktet ingen grunn til å tro at resultatene vil bli annerledes om man inkluderer konsernstrukturer og bedrifter med spredd eierskap.

For å undersøke om det er hold i argumentene om formuesskattens skadevirkninger på bedrifter, har vi undersøkt den finansielle situasjonen til bedriftene i vår populasjon. Vi har sett spesielt på bedrifter hvor hovedeier betaler formuesskatt som er høyere enn årsresultatet i bedriften og samtidig tar ut utbytte høyere enn årsresultatet. Slik Menon fremhever i sin rapport er det rimelig å tro at disse bedriftene er spesielt sårbare.

I likhet med Menon finner vi en tendens til at eiere med formuesskatt tar ut utbytte for å dekke skatten. Men vi finner ingen støtte for påstanden om at utbyttet som følger av formuesskatten skaper omfattende likviditetsproblemer eller andre utfordringer for bedriftene. Det viser seg at de bedriftene som utløser formuesskatt for eierne, har god likviditet og er generelt sett i en vesentlig bedre finansiell situasjon enn de bedriftene hvor eierne ikke betaler formuesskatt. Dette gjelder selv om formuesskatten og utbyttet er høyere enn årsresultatet. Det er logisk nok eierne av de mest kapitalrike selskapene som betaler formuesskatt.

Basert på vår analyse ser det ut til at formuesskatten i det store og hele treffer bedrifter som tåler det. Vi finner naturligvis noen enkeltbedrifter som både utløser formuesskatt høyere enn årsresultatet og som har svak likviditet, men gjennomgående er formuesskatten da svært beskjeden. Det er derfor nærliggende å tro at det er andre årsaker til deres likviditetsutfordringer. Skal disse bedriftene støttes, er fjerning av formuesskatten et lite treffsikkert virkemiddel.

Formuesskatten sies å være særlig skadelig for gründere fordi nystartede bedrifter kan ha stort avvik mellom inntjening og formuesverdsettelse. Det kan føre til likviditetsproblemer når formuesskatten skal betales. Så langt dataene tillater, har vi forsøkt å se på dette. Blant 26.200 bedrifter som var fem år eller yngre i 2011 hadde kun 270 formuesskatt og utbytte høyere enn

årsresultatet, og disse bedriftene var svært solide. Av nystartede vekstbedrifter – definert som bedrifter som er fem år eller yngre og som har vokst med mer enn fem årsverk i siste toårsperiode – fant vi bare to bedrifter som hadde formuesskatt høyere enn årsresultatet, og som samtidig bygget ned egenkapitalen gjennom å ta ut utbytte. En gjennomgang av disse to selskapenes regnskapstall viste at formuesskatten ikke på noen måte var utløsende faktor for at kapitalen ble bygget ned. Vi finner derfor ikke støtte for en påstand om at gründerbedrifter rammes spesielt hardt av formuesskatten.

For å konkludere, viser altså vår studie at det ikke er grunnlag for å si at formuesskatten er skadelig for bedriftene – nettopp fordi de bedriftene som utløser formuesskatt for sine eiere er økonomisk solide.